

ΘΕΜΑ 18^ο
(ΞΕΝΟΦΩΝ, Ανάβασις 4,5,15-19)

διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν
τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ
κρήνην τινὰ ἢ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ
ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων ὀπισθοφύλακας ὡς ἦσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάση
5 τέχνη καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι,
καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινε. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.
ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ
ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶ θορύβῳ ἀμφὶ ὧν
εἶχον διαφερόμενοι. ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδρα-
10 μον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς
ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δέισαντες ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς
χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο. καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι
πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος
15 τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστα-
σαν αὐτούς.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν:** *‘κάποιοι ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν ἔμεναν πίσω’*, ἡ γενικὴ εἶναι διαιρετική. **καὶ ἰδόντες:** δηλ. *‘οἱ στρατιῶτες οἱ ὑπελείποντο’*. Ὁ *‘καί’* δὲν ἔχει καμία σχέση με τὴν *μτχ.*, ἀλλὰ λειτουργεῖ *‘προσθετικά’* (ὄχι *συμπλεκτικά*) γιὰ τὸ ρ. *‘εἵκαζον’*. Ἡ *μτχ.* εἶναι *συννημ.*, *χρονική*. **μέλαν:** τὸ ἐπίθετο: *‘ὁ μέλας, ἢ μέλαινα, τὸ μέλαν’*. Ἐδώ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς.
- 2 διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι:** *εμπρόθετος προσδ. τῆς αἰτίας, ‘επειδὴ ἔλειπε – ἀπουσίαζε’*. **αὐτόθι:** *‘ἐκεῖ - σ’ αὐτό το σημεῖο’*, δηλ. *στο ‘χωρίον’*. **τὴν χιόνα:** *υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο ‘ἐκλελοιπέναι’*. **εἵκαζον τετηκέναι:** *το ἀπαρέμφατο αντικ. στο ρ., καὶ με υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο τὴν αἰτιατικὴ ‘τὴν χιόνα’*. **διὰ κρήνην:** *‘ἐξ αἰτίας μίας πηγῆς’*.
- 3 ἀτμίζουσα:** *συννημ. μτχ., τροπική, με τὸ προηγούμενο ‘ἦν’ να εἶναι ὑπαρκτικὸ κι ὄχι συνδετικὸ, ὁπότε ἡ μτχ. δὲν ὑπάρχει λόγος να θεωρηθεῖ ὡς κατηγορηματικὴ*. **ἐν νάπη:** *‘σε ἓνα φεράγγι’*. **ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο:** *‘σ’ αὐτό το μέρος παρέκκλιναν ἀπὸ τὴν πορεία τους καὶ στάθμευσαν’*, *κι ὄχι ‘...αφού παρέκκλιναν...στάθμευσαν’*, γιὰτί ἡ *μτχ.* εἶναι *τροπική* κι ὄχι *χρονική*, διότι *αν ἐκληθεῖ ὡς χρονική, θα πρέπει να ἐννοήσουμε ὅτι πρῶτα ‘παρέκκλιναν, καὶ ἀφού παρέκκλιναν, τότε ἀποφάσισαν να σταθμεύσουν’*. Ὁμῶς

αυτοί έχοντας δει από πριν το μέρος εκείνο να μην έχει χιόνια, είχαν ήδη αποφασίσει ‘πριν παρεκκλίνουν’, ότι θα ‘σταθμεύσουν εκεί’.

- 4 **καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι:** προσοχή στο ρ. ‘φημί = *ισχυρίζομαι*’ και ‘οὐ φημί = *αρνούμαι*’. **ἔχων ὀπισθοφύλακας:** ‘*επειδή είχε οπισθοφύλακες*’, ενν. ‘*οι οποίοι έβλεπαν ότι κάποιοι στρατιώτες είχαν μείνει πίσω*’. **ὡς ἦσθετο:** χρονική πρόταση, ‘*όταν αντελήφθη*’, χωρίς να υπάρχει αντικείμενο στο ρ., αλλά εννοείται. **ἔδειτο αὐτῶν:** ‘*παρακαλούσε αυτούς (:τους στρατιώτες που είχαν μείνει πίσω)*’. Το ρ. ‘δέομαι’ συντάσσεται με γενική. Αν η γενική αυτή είναι ουδετέρου γένους, τότε έχει την έννοια του ‘*έχω ανάγκη – χρειάζομαι κάτι*’, ενώ αν είναι αρσενικού, όπως εδώ, σημαίνει ‘*παρακαλώ κάποιον*’.
- 5 **τέχνη καὶ μηχανῆ:** δοτικές του τρόπου, ‘*με κάθε τρόπο και με κάθε εφευρετικότητα*’. **μὴ ἀπολείπεσθαι:** τελικό απαρέμφατο ως δεύτερο αντικ. στο ρ. **λέγων:** συνημμ. τροπική μτχ. **συνειλεγμένοι:** ‘*συγκεντρωμένοι*’. Μετοχή παθ. παρακ. του ‘*συλλέγομαι*’.
- 6 **τελευτῶν ἐχάλεπαινεν:** ‘*και τελειώνοντας τον λόγο του ήταν επικριτικός*’. Η μτχ. χρονική. **οἱ δέ:** δηλ. ‘*οι στρατιώτες που είχαν μείνει πίσω*’. **σφάττειν ἐκέλευον:** ‘*πρότειναν να τους σκοτώσει*’. **οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι:** θα περιμέναμε αιτιολογική πρόταση, αλλά βρίσκουμε το απαρέμφατο ‘*οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι*’ το οποίο λειτουργεί από μόνο του χωρίς εξάρτηση από κάποιο άλλο ρ. ως ‘*αφηγηματικό*’, ή αλλιώς όπως λέγεται ‘*ιστορικό – διηγηματικό*’. Η παρουσία του δυνητικού ‘*ἂν*’ το καθιστά και δυνητικό απαρέμφατο. Αν θα είχαμε δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, θα ήταν: ‘*ἐπεὶ οὐκ ἂν δύναιντο πορεύεσθαι = διότι δεν ήταν δυνατόν να μπορέσουν να προχωρήσουν*». Το απαρέμφατο ‘*πορευθῆναι*’ αντικ. στο δυνητικό απαρέμφατο.
- 7 **ἐνταῦθα:** ‘*τότε – σ’ εκείνο το χρονικό σημείο*’, με χρονική κι όχι τοπική σημασία. **τοὺς...πολεμίους:** αντικ. στο απαρέμφατο ‘*φοβῆσαι*’ με την ενδιάμεση άναρθρη μτχ ως επιθετικό προσδιορισμό. **φοβῆσαι:** υποκείμενο στην απρόσωπη έκφρ. ‘*κράτιστον εἶναι*’. **εἴ τις δύναίτο:** υποθετική πρόταση με απόδοση την απρόσωπη έκφραση ‘*κράτιστον εἶναι*’. **μὴ ἐπίοιεν:** ‘*για να μη επιτεθούν (:οι πολέμιοι) στους ταλαιπωρημένους*’. Τελική πρόταση με τον τελικό σύνδεσμο ‘*ἵνα*’ να εννοείται. Το ρ. ‘*ἐπίοιεν*’ ευκτική του ‘*ἔπειμι > ἐπί+εἶμι*’.
- 8 **τοῖς κάμνουσι:** ενν. ‘*στρατιώταις = στους ταλαιπωρημένους στρατιώτες*’. Έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, αντικ. στο ρ. **οἱ δέ προσῆσαν:** ‘*κι αυτοί (:οι πολέμιοι) επιτέθηκαν*’. Το ρ. ‘*προσῆσαν*’ είναι ο παρατατικός του ‘*πρόσειμι > πρὸς + εἶμι*’. **ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι:** αναφορική πρόταση με έλξη του αναφορικού, δηλ. ‘*ἀμφὶ <τούτων ἅ> εἶχον*’, η οποία συντάσσεται με την μτχ. ‘*διαφερόμενοι <διαφέρωμαι ἀμφί τινος = εἰρίζω – διαπληκτίζομαι σχετικά με κάτι*’. Η μτχ. ‘*διαφερόμενοι*’ είναι συνημμ., τροπική, ‘*και οι εχθροί επιτέθηκαν διαπληκτιζόμενοι μεταξύ τους σχετικά με αυτά που είχαν (:τα λάφυρα)*’.
- 9 **ἄτε ὑγαίνοντες:** η μτχ. με την προσθήκη του ‘*ἄτε*’ δηλώνει αντικειμενική αιτιολόγηση, ‘*επειδή ὄντως ἦσαν υγιείς*’. **ἔξαναστάντες ἔδραμον:** ‘*σηκώθηκαν από τις θέσεις τους και έτρεξαν*’, η μτχ. είναι τροπική, κι όχι χρονική, γι’ αυτό όχι ‘*αφού σηκώθηκαν...έτρεξαν*’, γιατί τότε η μτχ. θα έδινε την εντύπωση ότι ‘*πρώτα σηκώθηκαν, και μετά αποφάσισαν να τρέξουν*’, πράγμα που είναι λάθος, διότι πριν ‘*σηκωθούν από τις θέσεις τους (έξαναστάντες)*’, ήδη είχαν αποφασίσει να ‘*τρέξουν*’.
- 10 **οἱ δέ κάμνοντες:** ‘*και οι ταλαιπωρημένοι*’, έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, υποκείμενο στο ρ. ‘*ἔκρουσαν*’. **ἀνακραγόντες:** το ρ. ‘*κράζω - ἔκραζον – κράξω - ἔκραξα & ἔκραγον*’, εδώ η μτχ. αορίστου ‘*ἀνέκραγον*’, τροπική μτχ. ‘*βγάζοντας μεγάλη κραυγή*’. **ὅσον ἐδύναντο μέγιστον:** η αναφορική επιρρ. του ποσού, η οποία προσδιορίζει την αιτιατική ‘*μέγιστον*’, η οποία ως αιτιατική επιρρ. του ποσού προσδιορίζει την μτχ. ‘*ἀνακραγόντες*’.

- 11 δείσαντες:** συνημμ. μτχ., αιτιολογική. **ἤκαν ἑαυτούς:** β' τύπος του γ' πληθυντικού του αορίστου του 'ἴμι', αντί του 'εἶσαν'. Η αυτοπαθής αντωνυμία αντικείμενο, 'ἔριζαν τους εαυτούς τους = ρίχτηκαν'.
- 13 εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν:** συνημμ. μτχ. αορίστου, χρονική, 'αφού είπαν στους ανήμπορους στρατιώτες', η οποία όντως είναι εδώ χρονική, διότι την ώρα που τους μιλούσαν (:είπόντες), δεν γνώριζαν τι θα γίνει στην συνέχεια (:έντυγχάνουσι). Η μτχ. 'τοῖς ἀσθενοῦσι' είναι έναρθρη, αντικ. στην μτχ. 'είπόντες'. **πορευόμενοι:** συνημμ. μτχ., χρονική, 'καθώς προχωρούσαν'. Εννοείται ότι τώρα ο Ξεν. προχωρεί εμπρός, για να συναντήσει το υπόλοιπο στράτευμα, το οποίο είχε ήδη προχωρήσει μπροστά, και είχε διακόψει την πορεία του, όση ώρα ο Ξεν. με τους συνοδούς του πήγε πίσω για να βοηθήσει τους 'ανήμπορους' να προχωρήσουν στρατιώτες.
- 14 πρὶν...διελθεῖν:** 'πριν να περάσουν τα τέσσερα στάδια', χρονική πρόταση με απαρέμφατο. **έντυγχάνουσι:** 'συνάντησαν', ιστορικός ή δραματικός ενεστώτας στην θέση του αορίστου. **έν τῇ ὁδῷ:** εμπρόθετος προσδ. του τόπου συντασσόμενος με την μτχ. 'ἀναπαυομένοις'. **ἀναπαυομένοις:** συνημμ. μτχ. στο ουσιαστικό 'τοῖς στρατιώταις' ως κατηγορηματική μτχ. «έντυγχών τινὶ ἀναπαυομένῳ = συναντῶ κάποιον να αναπαύεται». **τοῖς στρατιώταις:** πρόκειται για τους στρατιώτες που ήδη προπορεύονταν, και τώρα έχουν διακόψει την πορεία τους, για όσο διάστημα ο Ξεν. πήγε πίσω για να βοηθήσει τους ανήμπορους να προχωρήσουν στρατιώτες.
- 15 τοῖς στρατιώταις:** συντάσσεται με το 'έντυγχάνουσιν'. **ἐγκεκαλυμμένοις:** 'όντα σκεπασμένοι εντελώς', συνημμ. μτχ., τροπική. **φυλακή:** 'φρουρά'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εξ αιτίας λοιπόν αυτών των υποχρεώσεων κάποιοι από τους στρατιώτες έμεναν πίσω. Και όταν είδαν κάποια περιοχή που ήταν σε μαύρο χρώμα, διότι σ' εκείνο το σημείο χιόνι δεν υπήρχε, υπέθεσαν ότι αυτό είχε λιώσει. Και είχε λιώσει εξ αιτίας μίας πηγής, η οποία υπήρχε κοντά βγάζοντας ατμούς μέσα σε ένα φαράγγι. Σ' αυτό το μέρος παρέκκλιναν από την πορεία τους και στάθμευσαν, και αρνήθηκαν να προχωρήσουν. Όμως ο Ξενοφών, επειδή είχε οπισθοφύλακες, μόλις το αντελήφθη αυτό, τους παρακαλούσε με κάθε τρόπο και με κάθε εφευρετικότητα να μη μένουν πίσω, λέγοντας ότι ακολουθούν πολλοί εχθροί συγκεντρωμένοι, και ενώ τελείωνε τον λόγο του ήταν επικριτικός. Όμως εκείνοι πρότειναν να τους σκοτώσει, διότι δεν ήταν δυνατόν να μπορέσουν να προχωρήσουν. Τότε φάνηκε ως το καλύτερο να τρομοκρατήσουν τους εχθρούς που ακολουθούσαν, αν κάποιος μπορούσε, για να μη επιτεθούν στους ταλαιπωρημένους στρατιώτες. Και ήδη είχε πέσει το σκοτάδι, και οι εχθροί επιτίθονταν με πολύ μεγάλο θόρυβο διαπληκτιζόμενοι μεταξύ τους για αυτά τα οποία είχαν. Σ' εκείνο ακριβώς το χρονικό σημείο οι οπισθοφύλακες, καθώς ήταν υγιείς, σηκώθηκαν από τις θέσεις τους και έτρεξαν εναντίον των εχθρών. Από την άλλη μεριά οι ταλαιπωρημένοι στρατιώτες βγάζοντας μία κραυγή όσο μπορούσαν περισσότερο, χτυπούσαν μεταξύ τους τις ασπίδες με τα δόρατα. Και οι εχθροί επειδή φοβήθηκαν ρίχτηκαν πάνω στο χιόνι μέσα στο φαράγγι, και κανείς πλέον πουθενά δεν μιλούσε. Και ο Ξενοφών μαζί με τους συνοδούς του, αφού είπε στους ανήμπορους στρατιώτες ότι την επόμενη ημέρα θα έρθουν κοντά τους κάποιοι, καθώς προχωρούσαν, πριν να διανύσουν μία απόσταση τεσσάρων σταδίων, συνάντησαν τους στρατιώτες να ξεκουράζονται μέσα στον δρόμο πάνω στο χιόνι όντας σκεπασμένοι εντελώς, και καμία φρουρά δεν είχε τοποθετηθεί.